A. E. Van Vogt

Portretul oval

Egli e vivo e parlerebbe se non osservasse la rigola del silentio.
Inscripție sub o pictură italiană a Sf. Bruno.

Castelul în care valetul meu se hotărâse să intre cu de-a sila mai bine decât să mă lase să petrec o noapte sub cerul liber, grav rănit cum eram, era una dintre acele case pline de tristețe şi măreție care-şi ridicau de multă vreme frunțile încruntate prin Apenini atât în realitate, cât şi în imaginația doamnei Radcliffe2 După cât se părea, fusese de curând părăsit şi nu pentru multă vreme. Am ales una dintre încăperile cele mai mici şi mai puțin somptuos mobilate. Camera, care se afla într-un turn mai îndepărtat, avea decorațiuni bogate, dar vechi şi uzate. Pereții erau tapetați şi împodobiți cu numeroase şi diferite însemne heraldice, alături de neobişnuit de multe picturi mai moderne, expresive, în rame cu arabescuri de aur. Tablourile umpleau pereții şi nu numai pereții, ci şi ungherele peste care dădeai la tot pasul în ciudata arhitectonică a castelului. Nu ştiu dacă din cauza delirului ce mă cuprindea, ori din alte pricini, dar aceste tablouri mi-au stârnit un interes profund, aşa că i-am cerut lui Pedro3 să coboare obloanele cele grele şi, cum se făcuse noapte, i-am poruncit să aprindă sfeşnicul cu brațe înalte de la capul patului meu şi să dea larg în lături pologul de catifea neagră, cu ciucuri, din jurul patului. Gândul meu era ca, dacă nu

A. E. Van Vogt

Portretul oval

Egli e vivo e parlerebbe se non osservasse la rigola del silentio.
Inscripţie sub o pictură italiană a Sf. Bruno.

Castelul în care valetul meu se hotărâse să intre cu de-a sila mai bine decât să mă lase să petrec o noapte sub cerul liber, grav rănit cum eram, era una dintre acele case pline de tristeţe şi măreţie care-şi ridicau de multă vreme frunţile încruntate prin Apenini atât în realitate, cât şi în imaginaţia doamnei Radcliffe2 După cât se părea, fusese de curând părăsit şi nu pentru multă vreme. Am ales una dintre încăperile cele mai mici şi mai puţin somptuos mobilate. Camera, care se afla într-un turn mai îndepărtat, avea decoraţiuni bogate, dar vechi şi uzate. Pereţii erau tapetaţi şi împodobiţi cu numeroase şi diferite însemne heraldice, alături de neobişnuit de multe picturi mai moderne, expresive, în rame cu arabescuri de aur. Tablourile umpleau pereţii şi nu numai pereţii, ci şi ungherele peste care dădeai la tot pasul în ciudata arhitectonică a castelului. Nu ştiu dacă din cauza delirului ce mă cuprindea, ori din alte pricini, dar aceste tablouri mi-au stârnit un interes profund, aşa că i-am cerut lui Pedro3 să coboare obloanele cele grele şi, cum se făcuse noapte, i-am poruncit să aprindă sfeşnicul cu braţe înalte de la capul patului meu şi să dea larg în lături pologul de catifea neagră, cu ciucuri, din jurul patului. Gândul meu era ca, dacă nu voi putea să dorm, să încerc cel puţin să privesc pe rând tablourile, având la

îndemână şi o cărţulie, găsită pe pat, cu descrieri şi aprecieri asupra lor.

Multă, multă vreme am citit din acea carte şi, cu un sentiment de evlavie, de intensă evlavie, contemplam tablourile. Orele treceau, repezi şi pline de încântare, până când sosi adâncul miez de noapte. Cum lumina nu era prea bună, dar nu voiam să tulbur somnul valetului care abia aţipise, am întins cu greutate mâna şi am aşezat sfeşnicul astfel încât să-mi lumineze mai puternic cartea. Numai că această schimbare avu o urmare cu totul neaşteptată. Razele numeroaselor luminări (căci erau multe) luminau acum o firidă a camerei, care se aflase mai înainte într-un întuneric profund, ascunsă înapoia unuia dintre stâlpii patului. Şi astfel mi-a apărut, în plină lumină, o pictură pe care n-o observasem până atunci. Era portretul unei tinere femei cu înfăţişare feciorelnică. Am aruncat în grabă o privire asupra tabloului şi am închis apoi ochii.

De ce nici eu nu mi-am dat mai întâi seama. Dar cum şedeam cu pleoapele închise, încercam să înţeleg de ce le închisesem. Şi mi-am dat seama că vrusesem să câştig timp ca să mă gândesc, ca să mă încredinţez că ochii nu mă înşelau, ca să-mi liniştesc şi să-mi înfrânez imaginaţia, ca să pot să privesc cu mai multă luciditate şi siguranţă. După câteva clipe mi-am îndreptat din nou privirea asupra tabloului.

Nu mai era nici o îndoială că ceea ce vedeam era aievea; şi prima rază de lumină care căzuse pe pânză împrăştiase parcă amorţirea somnului ce-mi cuprindea simţurile, aducându-mă la realitate.

Portretul, am mai spus-o, era al unei tinere fete. Artistul pictase doar capul şi umerii, în maniera numită în termeni tehnici vignette şi tabloul se apropia ca stil de portretele favorite ale lui Sully. Braţele, pieptul şi chiar şuviţele părului strălucitor se topeau imperceptibil în umbra vagă şi totuşi adâncă, a fondului. Rama era ovală, bogat aurită şi cu incrustaţii în arabescuri. Era un tablou minunat, o

adevărată operă de artă. Dar nici desăvârşirea picturii, nici frumuseţea figurii imortalizate pe pânză nu erau cauza neaşteptatei şi puternicei mele emoţii. Şi cu atât mai puţin imaginaţia mea, care, trezită din amorţeală, ar fi putut atribui portretului însuşirile unei fiinţe vii. Mi-am dat seama îndată că particularităţile tabloului, maniera de vignette, rama ar fi distrus imediat o astfel de iluzie. Ba mai mult, nici n-ar fi lăsat-o să se nască. Meditând stăruitor la toate acestea, am rămas astfel aproape o oră, poate, în capul oaselor, cu privirea pironită asupra portretului, în cele din urmă, descoperind taina efectului pe care mi-l produsese tabloul, m-am lungit pe spate, în pat. Descoperisem farmecul picturii în absoluta asemănare cu viaţa a expresiei, care m-a făcut mai întâi să tresar, apoi m-a uluit, m-a subjugat şi m-a înspăimântat. Cuprins de o teamă adâncă şi respectuoasă, am mutat sfeşnicul în poziţia lui de mai înainte. In felul acesta dispăruse din faţa ochilor cauza profundei mele agitaţii şi am început să cercetez cu nerăbdare cartea, căutând descrierea picturii şi istoria ei. Am găsit filele rezervate portretului oval şi iată lămuririle destul de vagi şi de ciudate pe care le-am citit: „Era o fată de o rară frumuseţe, pe cât de fermecătoare, pe atât de plină de vioiciune. Blestemat a fost ceasul când l-a cunoscut şi l-a iubit pe pictor, cu care apoi s-a căsătorit. El era o fire pasionată, studios, auster, care, de fapt, se căsătorise dinainte cu Arta. Ea, o fată de o rară frumuseţe, pe cât de încântătoare, pe atât de vioaie, era toată numai zâmbet şi lumină, zglobie ca un pui de ciută; iubind şi îndrăgind totul; urând doar Arta care-l era rivală; temându-se doar de paleta, de pensulele şi de celelalte instrumente urâcioase care o îndepărtau de prezenţa iubitului ei. Cât de nenorocită s-a simţit când pictorul şi-a arătat dorinţa de a imortaliza pe pânză chipul tinerei sale soţii. Dar era o fiinţă ascultătoare şi timp de mai multe săptămâni a stat resemnată, în încăperea înaltă şi întunecoasă din turn, unde lumina ajungea, pe pânza palidă, numai de deasupra

patului. Pictorul însă era îndrăgostit de munca lui, care înainta din oră în oră, din zi în zi. Era un om pasionat, sălbatic, întunecat, care se pierdea deseori în reverie; şi nu vedea că lumina, pătrunzând atât de palidă în turnul singuratic, veştejea sănătatea şi sufletul soţiei sale, care se stingea cu încetul. Toţi îşi dădeau seama, în afară de el. Şi totuşi, tânăra-l soţie zâmbea mai departe, fără să se plângă, înţelegând pasiunea nebună, arzătoare a pictorului care avea un mare renume pentru munca lui. Acum pictorul lucra zi şi noapte la tabloul aceleia care-l iubea atât de mult, dar care se topea din zi în zi, în timp ce viaţa i se scurgea din trup. Cine privea portretul îşi exprima în şoaptă admiraţia pentru asemănarea lui cu originalul, minunându-se de măiestria pictorului şi slăvind dragostea profundă pentru aceea pe care o picta atât de minunat. Numai că, pe măsură ce tabloul se apropia de sfârşit, nimeni nu mai era primit în camera din turn; în înflăcărarea lucrului pictorul se sălbăticise şi arareori îşi mai ridica privirea de pe pânză, chiar pentru a privi figura soţiei sale. Aşa că nu vedea cum culorile pe care le aşternuse pe pânză dispăreau din obrajii celei care-l inspirase. Trecură multe săptămâni şi nu mai rămăsese decât foarte puţin de făcut, doar o ultimă trăsătură de pensulă, peste buze şi nuanţa ochilor, când sufletul tinerei lui soţii pâlpâi ca flacăra unui sfeşnic ce se stinge. Ultima trăsătură de pensulă fu aşternută şi ultima nuanţă îşi găsi locul şi o clipă pictorul rămase fermecat în faţa operei pe care o terminase. Apoi, privind-o întruna, începu să tremure, palid şi înspăimântat şi strigă din răsputeri: "E viaţa însăşi" şi se întoarse brusc să-şi privească iubita: "Era moartă/"-

SFÂRŞIT